

เทคนิคการศึกษารายกรณี: การวิจัยเฉพาะกรณี (Case study research)

● รศ.ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร

เทคนิคการศึกษารายกรณี: การวิจัยเฉพาะกรณี (Case study research)

• รศ.ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร¹

บทนำ

ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยธรรมชาติหรือจากการดำเนินการของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตตามปกติ ในสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิ การดำเนินนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่นระดับประเทศ รูปแบบการบริหารชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดใหญ่ รูปแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนดีเด่น เขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น ผู้วิจัยอาจใช้เทคนิคการศึกษารายกรณีหรือการวิจัยเฉพาะกรณีเพื่อเป็นวิธีการศึกษารายกรณีนั้นๆ ได้ ปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันตามสถานการณ์เฉพาะพื้นที่เฉพาะเรื่อง จึงไม่จำเป็นที่จะศึกษาในลักษณะเชิงสำรวจที่ใช้ประชากรขนาดใหญ่ในพื้นที่ขนาดกว้าง ดังนั้นการวิจัยเฉพาะกรณีจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาวิจัยเฉพาะเรื่องในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมาย ธรรมชาติ องค์ประกอบของแบบการวิจัย คุณภาพของแบบการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเน้นวิธีการสังเกตเพื่อการวิจัยเฉพาะกรณี

ความหมายของการวิจัยเฉพาะกรณี

การวิจัยเฉพาะกรณี หมายถึง การสังเกตคุณลักษณะเฉพาะหน่วยใดหน่วยหนึ่ง เช่น เด็กคนหนึ่ง ห้องเรียนห้องหนึ่ง โรงเรียนหรือชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายของการสังเกตเพื่อสำรวจค้นหา และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะทำให้ทราบวงจรชีวิตของหน่วยงานนั้นๆ และอ้างอิงสรุปไปยังประชากรของหน่วยงานนั้นๆ อีกด้วย (Cohen. 1980: 99)

การวิจัยเฉพาะกรณีเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการหาคำตอบเพื่อจะตอบคำถามที่ว่า “อย่างไร” หรือ “ทำไม” ซึ่งผู้วิจัยควบคุมสิ่งต่างๆ ในปรากฏการณ์ได้น้อย แต่ต้องการจะทราบสภาวะแวดล้อมที่เป็นชีวิตจริงจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Yin. 1984: 13)

การวิจัยเฉพาะกรณี หมายถึง การสืบค้นในหน่วยงานทางสังคมอย่างจริงจัง เช่น บุคคลหนึ่ง ครอบครัวหนึ่ง สถาบันหรือชุมชนหนึ่งๆ จากความหมายที่นักวิจัยให้ไว้พอจะสรุปได้ว่า การวิจัยเฉพาะกรณีเป็นการศึกษารายกรณีใดกรณีหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อจะตอบคำถามว่าทำไมต้องเป็นปรากฏการณ์อย่างนั้น หรือการที่เกิดปรากฏการณ์อย่างนั้นเป็นเพราะเหตุใด

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ธรรมชาติของการวิจัยเฉพาะกรณี

ประเภทการวิจัย	แบบของคำถาม	การควบคุม	เน้นที่เหตุการณ์เป็นปัจจุบัน
แบบทดลอง	อย่างไร ทำไม	ต้องการ	ใช่
แบบสำรวจ	ใคร อะไร ที่ไหน	ไม่ต้องการ	ใช่
แบบประวัติศาสตร์	อย่างไร ทำไม	ไม่ต้องการ	ไม่ใช่
แบบการวิจัยเฉพาะกรณี	อย่างไร ทำไม	ไม่ต้องการ	ใช่

ที่มา : Gall, Borg and Gall. 1996 : 543.

องค์ประกอบของการวิจัยเฉพาะกรณี

การวิจัยเฉพาะกรณี มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) คำถามวิจัย
- 2) จุดมุ่งหมายในการวิจัย
- 3) หน่วยของการวิเคราะห์
- 4) ความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลระหว่างข้อมูลกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย
- 5) เกณฑ์สำหรับตีความผลสรุป

องค์ประกอบแต่ละลักษณะของการวิจัยเฉพาะกรณี มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

คำถามวิจัย คำถามที่ดีควรเป็นคำถามที่ถามว่า อย่างไร และ ทำไม มากกว่าที่จะถามว่าใคร และ อะไร เพราะจะได้คำตอบที่มีประโยชน์มาก

จุดมุ่งหมายของการวิจัย การกำหนดจุดมุ่งหมายจะทำให้ทราบถึงทิศทางหรือสิ่งที่จะอธิบายและขอบเขตของการวิจัย

หน่วยของการวิเคราะห์ การกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ ก็คือ การตอบคำถามที่ว่า “อะไรคือกรณีศึกษา” เช่น คนๆ หนึ่ง แบบของผู้นำตามที่กำหนด ผู้ป่วยในคลินิก ฯลฯ ถ้าหากต้องการศึกษาคนๆ หนึ่ง “คน” ก็จะเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลก็ต้องเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคน

ความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลระหว่างข้อมูลกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ก็คือ การพิจารณาว่าข้อมูลหลายๆ ลักษณะที่ได้มาจากกรณีศึกษานั้น เกี่ยวข้องในเชิงทฤษฎีกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยหรือไม่

เกณฑ์สำหรับตีความผลสรุป ก็คือ วิธีการที่จะทำให้ผลสรุปมีความถูกต้องและเที่ยงตรง อาจจะใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบแบบแผน (Pattern) ของกรณีที่จะศึกษากับกรณีอย่างอื่นที่ไม่ได้ศึกษา

คุณภาพของแบบการวิจัยเฉพาะกรณี

คุณภาพของแบบการวิจัยเฉพาะกรณีจะพิจารณาที่ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น (Yin, 1984:34) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) พิจารณาจากการเก็บข้อมูลว่า ข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่ต้องการศึกษาหรือไม่

ความเที่ยงตรงจากภายนอก (External validity) พิจารณาว่าผลการศึกษานั้นสามารถอ้างอิงสรุปได้หรือไม่

ความเชื่อมั่น (Reliability) พิจารณาว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเรื่องนั้นเมื่อทำซ้ำแล้วจะได้ผลเหมือนเดิมหรือไม่

ยีน (Yin, 1984 : 39) กล่าวว่า หลายคนมักพูดในทำนองที่ว่าการศึกษารายกรณีไม่สามารถอ้างอิงสรุปได้ แต่ยีนเห็นว่า ถ้าหากเลือกกรณีตัวอย่างได้ถูกต้องและการศึกษารายกรณีนั้นเป็นการศึกษาแบบทดลองก็น่าจะอ้างอิงสรุปแบบวิเคราะห์ (Analytical generalization) ได้โดยเน้นการอ้างอิงในเชิงทฤษฎีไปสู่กรณีอย่างอื่นที่ว่ ๆ ไป

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเฉพาะกรณี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีหลายชนิดหลายประเภท เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาระเบียนประวัติ แบบทดสอบ ฯลฯ เครื่องมือต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ วิธีการสังเกตถือว่าเป็นหัวใจของการวิจัยเฉพาะกรณี ในที่นี้จะได้กล่าวถึงเทคนิคการสังเกตต่อไป

การสังเกต (Observation) คือการเฝ้าดูปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อทราบความเป็นไปและความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ต้องการศึกษา นิยามดังกล่าวนี้เป็น การสังเกตด้วยตนเอง (Direct observation) การสังเกตในการวิจัยจะต้องทำอย่างมีระบบเพื่อจะได้เข้าใจถึงลักษณะธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ อาจจะใช้วิธีการสังเกตด้วยตนเองหรือจะใช้เครื่องมืออย่างอื่น เช่น แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นวิธีการสังเกตทางอ้อม (Indirect observation) การศึกษาในบางเรื่อง เช่น พฤติกรรมของเด็กเล็ก พฤติกรรมของสัตว์ซึ่งไม่อาจใช้ภาษาสื่อความหมายกันได้ ดังนั้นต้องเก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตหรือเก็บข้อมูลจากบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้ชิด การสังเกตด้วยตนเองที่ได้ผลดี ผู้ถูกสังเกตจะต้องไม่รู้ตัว เช่น การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูหรือพฤติกรรมของนักเรียน จะต้องสังเกตในห้องที่จัดไว้เฉพาะสำหรับการสังเกต วิธีการสังเกตใช้ได้ทั้งการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (โชติ เพชรชื่น, 2529: 91-95) ต่อไปนี้จะกล่าวถึงแบบต่างๆ ของสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นประกอบการสังเกต ที่นักวิจัยควรทราบในการวิจัยเฉพาะกรณี

แบบต่างๆ ของสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อการสังเกต

สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อสังเกต ประกอบด้วยสถานการณ์ต่างๆ ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่มโดยไม่ต้องมีผู้นำ วิธีนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ป้อนคำถามหรือปัญหาให้สำหรับการอภิปราย และหาทางแก้ไขปัญหา สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมอภิปรายแต่ละคนและจดบันทึก กลุ่มหนึ่งจะมีสมาชิก 6 - 8 คน

เทคนิคดังกล่าวนี้เริ่มใช้เมื่อ ค.ศ. 1925 โดยการศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนายทหารในกองทัพเยอรมัน ต่อมาได้พัฒนาเทคนิคดังกล่าวไปใช้ศึกษาลักษณะการตัดสินใจและพฤติกรรมการตอบโต้ (Interaction) ระหว่างทหารราบกลุ่มต่างๆ ระหว่างกลุ่มนักเรียนระหว่างกลุ่มผู้บริหารธุรกิจ ข้อดีของการอธิบายแบบนี้ก็คือ สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง คือในชีวิตจริงก็ไม่ต้องมีกลุ่มผู้นำ ทุกคนมีสิทธิเสรีในการอธิบายและปัญหาที่นักวิจัยนำมาศึกษาก็คล้ายกับปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับทุกคน จากผลการวิจัยพบว่าวิธีดังกล่าวมีความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์สูง คือ สามารถนำไปใช้ในการจัดลำดับความเป็นผู้นำ การศึกษาความร่วมมือและการจัดกลุ่มทำงานได้อย่างเหมาะสม ในทางการศึกษาก็ได้ใช้เทคนิคนี้เพื่อศึกษาความเป็นผู้นำระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น และศึกษาพฤติกรรมตอบโต้ระหว่างครูขณะจัดการประชุม

บอร์ก (Borg, 1971 : 241) ได้เสนอแนะการสังเกตในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งวิธีการนี้นิยมใช้สำหรับการวิจัยทางการศึกษาและจิตวิทยา สังเกตง่ายกว่าสถานการณ์จริง เพราะสามารถควบคุมตัวแปรบางตัวได้ อย่างไรก็ตาม การสังเกตในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนี้จะต้องระวังพฤติกรรมบางอย่างที่มีใช้พฤติกรรมจริง หากบันทึกพฤติกรรมดังกล่าวไว้ก็อาจจะได้ข้อมูลที่ผิดพลาด

2. แบบกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา วิธีนี้กลุ่มจะได้รับปัญหาให้แก้เช่นเดียวกับวิธีแรก แต่เป้าหมายจะแตกต่างกันกับวิธีแรก คือจะมุ่งถึงผลการแก้ปัญหาของกลุ่มเป็นประการสำคัญ ผู้สังเกตอาจเป็นผู้ประเมินผลกิจกรรมของกลุ่มและประเมินพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน เทคนิคนี้ส่วนมากจะใช้ในการศึกษาความเป็นผู้นำของนายทหาร ในทางการศึกษาได้ประยุกต์มาใช้เหมือนกัน เช่น ศึกษาปฏิกริยาตอบโต้ของนักกีฬาในทีม ศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มชุมนุมต่างๆ ในโรงเรียนและศึกษากลุ่มทำงานของสมาคมครู – ผู้ปกครอง เป็นต้น

3. แบบการเล่นบทบาทสมมุติ วิธีนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลของคนแต่ละคนโดยผู้แสดงได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทตามเรื่องที่ได้กำหนดไว้ ส่วนใหญ่แล้วบทที่มอบหมายให้แสดงนั้นเป็นบทบาทที่ผู้แสดงเกี่ยวข้องกับหรือรู้เรื่องอยู่แล้ว การสังเกตพฤติกรรมตามบทบาทจะช่วยในการประเมินการตัดสินใจของผู้เล่นได้ แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ การประเมินทักษะในการแก้ปัญหา

นอกจากการสร้างสถานการณ์เพื่อใช้สำหรับการสังเกตแล้ว นักวิจัยอาจได้ข้อมูลจากการสังเกตวิธีอื่นๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยนักสังเกตที่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะ เป็นใครก็ได้ที่ร่วมทีมทำวิจัย วิธีอื่นๆ ได้แก่

1. การศึกษาระเบียงสนทนา (Anecdotal record) วิธีนี้ใช้กันทั่วๆ ไปในทางการศึกษาคือครูเป็นผู้ศึกษาคำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้สังเกตไม่ควรจะตีความคำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปรนัยอยู่แล้ว ควรเตรียมคำอธิบาย ชี้แจงวิธีใช้ระเบียบสนทนา ครูไม่ควรจะบันทึกขณะที่อารมณ์เสีย

2. วิธีทำสังคมมิติ (Sociometry) วิธีนี้เป็นการวัดโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและประเมินสถานภาพทางสังคมของแต่ละคนโดยคำนึงถึงสมาชิกคนอื่นๆ ที่เป็นกลุ่มของเขาด้วย วิธีการก็คือ สมาชิกในกลุ่มจะต้องตอบคำถามว่าเขาชอบใครมากที่สุดในกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ (อาจมากกว่า 1 คน) เช่น ให้ระบุชื่อบุคคลในชั้นมา 3 คนที่ท่านพอใจมากที่สุดที่จะร่วมทำงานกับเขาเมื่อครูมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม ในบางโอกาสยังให้ระบุชื่อบุคคลที่ท่านน้อยที่สุดอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของการจัดการทางสังคมมิติอย่างอื่นๆ เช่น ให้อธิบายบทบาททางสังคมของเพื่อนร่วมชั้นโดยนักเรียนทุกคนจะได้รับคำถามเหมือนกันดังตัวอย่าง

ให้เขียนชื่อเพื่อนร่วมชั้น 1 – 2 คน ที่มีความเหมาะสมกับคำอธิบายต่อไปนี้

- นักเรียนที่เหมาะสมจะเป็นหัวหน้าชั้น
- นักเรียนที่สามารถทำให้กลุ่มมีความสุข เมื่อจัดงานเลี้ยง
- นักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดในชั้น
- ถ้าฉันคิดเลขไม่ได้ ฉันจะขอความช่วยเหลือจากเขา เป็นต้น

อนึ่ง เทคนิคสังคมมิติใช้กันบ่อยในการวัดว่าใครเป็นคนที่เพื่อนในชั้นชอบมากที่สุด

3. การจัดลำดับโดยอาจารย์ที่ปรึกษา การจัดลำดับที่นักเรียนโดยอาจารย์ที่ปรึกษาหรือครูใหญ่จัดลำดับที่ครูในโรงเรียนเป็นวิธีการหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในการวิจัยทางการศึกษา วิธีนี้ยากที่จะควบคุมตัวแปรที่ทำให้เกิดอคติ ในบางครั้งการจัดลำดับที่เพื่อการวิจัยนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถอธิบายถึงคุณลักษณะของผู้ถูกสังเกตได้ละเอียดก่อนแล้ว ทั้งๆ ที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาให้จัดลำดับที่ ลักษณะนี้คล้ายๆ กับอาจารย์ที่ปรึกษาเกิดความประทับใจครั้งแรก แล้วความประทับใจจะมีติดต่อกันไปเป็นเวลานาน ทั้งๆ ที่พฤติกรรมของบุคคลนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว การประเมินลักษณะนี้มักเกิดความลำเอียงที่เรียกว่า “Halo effect”

4. วิธีใช้เหตุการณ์วิกฤติ วิธีนี้ จอห์น ซี. ฟลานาแกน (John C. Flanagan) เป็นผู้ริเริ่มใช้ ปกติจะเป็นการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนแทนการสังเกตนักเรียน โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นคนบรรยายถึงพฤติกรรมวิกฤติ วิธีการนี้เหมาะสำหรับการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

โอกาสที่จะใช้วิธีการสังเกต

วิธีการสังเกตมีโอกาสใช้ได้ 2 กรณี ดังนี้

1. ใช้ก่อนศึกษาวิจัย ในกรณีที่เป็นเรื่องใหม่ สถานที่หรือชุมชนใหม่ การวางโครงการหรือแผนงานวิจัยที่รัดกุมกระทำได้นี้เพราะไม่มีข้อมูลประกอบ ดังนั้นจำเป็นต้องทำการสังเกตก่อนลงมือวางแผนการวิจัยเพื่อจะได้ทราบสภาพการณ์ แบบแผน ความเป็นอยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ฯลฯ การสังเกตในที่นี้มักจะใช้วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมคือ เป็นสมาชิกของหมู่บ้านให้คนในหมู่บ้านยอมรับตนเสียก่อน ข้อมูลที่ได้อาจนำมาตั้งสมมติฐาน กำหนดเวลา เลือกรูปแบบตัวอย่าง กำหนดวิธีเก็บข้อมูล และแนวความคิดต่างๆ

2. การสังเกตระหว่างทำการวิจัย การสังเกตกรณีนี้ส่วนมากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย วิธีการอาจเป็นการสังเกตอย่างเดียวหรือใช้ร่วมกับวิธีการอื่นๆ ก็ได้เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงของปัญหาหรือเรื่องที่ทำการวิจัยไปแล้วครั้งหนึ่ง

ข้อควรระวังในการใช้วิธีการสังเกต

วิธีการสังเกตมีข้อควรระวังที่สำคัญ ดังนี้

1. วิธีการสังเกตจะมีประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ ดังนี้

- ลักษณะของข้อมูลกับความประสงค์สอดคล้องตรงกัน
- วางระเบียบและข้อมูลข้อปฏิบัติในการสังเกตไว้ชัดเจน

- แบบฟอร์มสำหรับบันทึกมีความสอดคล้องกับเรื่องที่จะศึกษา

- มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บได้

2. คุณลักษณะของผู้สังเกต

- ให้ความสนใจในการสังเกตอย่างจริงจัง

- ตระหนักในความสำคัญของข้อมูล ไม่นำความเคยชินที่เคยพบเห็นมาใช้ในการสังเกต

- ต้องเป็นกลาง ลอคคติ และสรุปผลเฉพาะที่สังเกตได้เท่านั้น

- การจดบันทึกกับผลการสังเกตต้องตรงกัน ไม่ต้องเสริมความคิดเห็นเพิ่มเติม

3. ข้อบกพร่องที่มักจะเกิดขึ้นในการสังเกต

- นิสิต นักศึกษาหรือผู้วิจัยไม่ฝึกฝนการสังเกตให้เก่งพอ ทำให้ได้ข้อมูลที่ขาดความเชื่อมั่น

- ใช้แบบฟอร์มบันทึกการสังเกตที่มีรายละเอียดหรือสิ่งที่ต้องกระทำมากเกินไป

- ผู้สังเกตถูกรบกวนบ่อยๆ หรือการเปลี่ยนสภาวะการณ์ของการสังเกตไม่ได้บอกกล่าวกัน

ล่วงหน้า หรือลักษณะของสภาวะการณ์ที่จะเปลี่ยนไปนั้น ผู้สังเกตไม่เคยได้รับการฝึกฝนมาเลย

- ขอร้องผู้สังเกตให้ดำเนินการจำแนกความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากเกินไป จน

ผู้สังเกตกังวลใจและจะต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ อันอาจทำให้ละเลยสาระสำคัญอื่นๆ

- ไม่ใช่ผู้สังเกตหลายคน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของการจัดลำดับที่

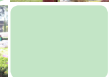
- ไม่จัดให้ผู้สังเกตได้ทำงานอย่างมีอิสระจากผู้สังเกตคนอื่นๆ

- ไม่วางระบบการจับเก็บข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วน ชุ่ยยาก

- ไม่สุ่มกลุ่มตัวอย่าง มาใช้ศึกษาอย่างเหมาะสม

สรุป

เทคนิคการศึกษารายกรณี : การวิจัยเฉพาะกรณี หมายถึง การศึกษากรณีใดกรณีหนึ่ง หรือหน่วยใด หน่วยหนึ่งอย่างละเอียดเพื่อที่จะตอบคำถามลึกๆ ว่าทำไมต้องเป็นปรากฏการณ์อย่างนั้น หรือการที่เกิดปรากฏการณ์ อย่างนั้นเป็นเพราะสาเหตุใด ธรรมชาติของการวิจัยเฉพาะกรณีเน้นลักษณะคำถามที่ว่าอย่างไร ทำไม เป็นการวิจัย ที่ไม่ต้องการควบคุมสถานการณ์ที่ศึกษาและเน้นศึกษาเหตุการณ์ในปัจจุบัน องค์ประกอบของแบบการวิจัย เฉพาะกรณีที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) คำถามวิจัย 2) จุดมุ่งหมายในการวิจัย 3) หน่วยของการวิเคราะห์ 4) ความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลระหว่างข้อมูลกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย และ 5) เกณฑ์สำหรับการตีความผลสรุป คุณภาพของแบบการวิจัยเฉพาะกรณีจะพิจารณาที่ 1) ความเที่ยงตรงซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้างและความเที่ยงตรงภายนอก และ 2) ความเชื่อมั่น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เฉพาะกรณีมีหลายชนิด เช่น การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาระเบียบประวัติและแบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งวิธีการสังเกตถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยเฉพาะกรณี วิธีการสังเกตที่ดีมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนด สถานการณ์เพื่อการสังเกต เช่น การอภิปรายกลุ่มโดยไม่ต้องมีผู้นำ แบบรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา แบบการเล่น บทบาทสมมุติ นอกจากนี้นักวิจัยเฉพาะกรณีอาจใช้วิธีอื่นๆ ประกอบการสังเกตได้อีก เช่น การศึกษา ระเบียบสะสม สังคมมิติ การจัดลำดับโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและวิธีใช้เหตุการณ์วิกฤติ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- โชติ เพชรชื่น. (2529). **วิธีแสวงหาข้อเท็จจริงเชิงปริมาณและคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ประภาพร ไชยวงษ์. (2545). **การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา**. ใน เอกสารการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. (หน้า 244 – 247). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- Cohen, Louis and Manion, Lawrence. (1980). **Research Methods in Education**. New York: Mc Graw – Hill Book.
- Gall, Meredith D., Bork, Walter R. and Gall, Joyce P. (1996). **Education Research: An Introduction**. 6th ed. New York: Mc Graw – Hill Book.
- Yin, Robert K. (1984). **Case Study Research: Design and Methods**. London: Sage publications.